

doi:10.5559/di.21.4.15

Vladimir Skračić (ur.) TOPONIMIJA OTOKA PAGA

Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar, 2011., 712 str.

Knjiga *Toponimija otoka Paga*, objavljena u Zadru 2011. godine u izdanju Sveučilišta u Zadru i Centra za jadranska onomastička istraživanja, iscrpna je i sveobuhvatna sinteza znanstvenih spoznaja o geografskim imenima otoka Paga. Ova znanstvena monografija rezultat je višegodišnjih interdisciplinarnih istraživanja i suradnje brojnih stručnjaka iz raznih znanstvenih disciplina – geografije, povijesti, kroatistike, etnologije, antropologije itd. Valja naglasiti da ovo djelo nije cjelovita monografija o otoku. Ona razmatra isključivo toponime, ali s različitih aspekata. Pojedine tematske cjeline napisali su stručnjaci iz raznih obrazovnih i znanstvenih ustanova, što stvara sveobuhvatan i cjelovit prikaz znanstvene problematike vezane za toponimiju otoka Paga, ali i međuinstitucionalnu suradnju, koja je pak osnovna težnja razvoja suvremene znanosti.

Knjiga je podijeljena na dvije velike tematske cjeline: 1. *Onomastički ambijent otoka Paga* i 2. *Toponimija otoka Paga*. Prva tematska cjelina sastoji se od šest poglavlja. Druga tematska cjelina sastoji se od zasebnoga uvodnog poglavlja o metodologiji istraživanja i devet poglavlja, koja su grupirana u tri tematske podcjeline: 1. *Suvremena građa*, 2. *Povijesna građa* i 3. *Jezična analiza*.

Uvodni dio, odnosno svojevrsan predgovor, napisao je Vladimir Skračić, glavni urednik ove monografije i voditelj znanstvenoga projekta *Onomastica Adriatica*, na kojem se metodološki i znanstveno-istraživački temelji peta u nizu knjiga koje razmatraju kompleksnu razvojnu problematiku hrvatskih otoka. Iako je idejno bilo zamišljeno da se, vezano uz projekt, naprave monografije o zadarskim i šibenskim otocima, ipak je – zahvaljujući uspješnoj suradnji stručnjaka – napisana i monografija o jednom Zadru susjednom otoku. U ovom uvodnom poglavlju glavni urednik poziva na oprez u shvaćanju suvremene toponomastičke građe, jer su toponimi prikupljeni na terenu i obrazloženi prema sjećanjima sugovornika, što svakako može sadržavati i neka odstupanja od stvarnih korelacija toponima i njihova opisa.

Prva tematska cjelina koncipirana je kao svojevrsan povijesno-geografski prostorni prikaz otoka Paga, ali u funkciji povezanosti prostornog okvira i oblikovanja geografskoga nazivlja na samom otoku. U ovoj cjelini predstavljen je složen ambijent otoka Paga, i to s aspekata geografije, povijesti, povijesti umjetnosti, kartografije i etnologije.

Damir Magaš cjelovito prikazuje geografska obilježja otoka Paga, i to u funkciji upoznavanja njegove toponimije. Autor opisuje sva relevantna prirodno-geografska (geografski položaj, prostorni obuhvat i veličina otoka, geološko-geomorfološka, klimatska, hidrološka, fitološka i pedološka obilježja) i društveno-geografska obilježja otoka (povijesni razvoj, demografska i gospodarska obilježja) te razmatra perspektive razvoja otoka. Bilješke o najstarijoj povijesti otoka iznijela je Anamarija Kurilić. Autorica upozorava na još nedovoljnu neistraženost terena, a rad joj je potkrijepljen brojnim ilustracijama, ali i satelitskim snimkama, na kojima su označena relevantna arheološka nalazišta, što svakako pridonosi prostornoj korelaciji s temom istraživanja. O povijesnim građevinama piše Emil Hilje te brojnim slikama (posebice crkvi) obogaćuje podatke izni-

jete u tekstualnom dijelu. Ovaj je rad važan doprinos poznavanju sakralne, ali i ostale graditeljske baštine otoka. Miroslav Granić prikazao je povijesni pregled i topografiju otoka u srednjem vijeku. Rad se temelji na analizi vrijednih arhivskih dokumenata. Isti autor iznosi i antroponimjsku građu iz Ruićevih rukopisa. M. L. Ruić bio je poznati paški polihistor, čiji su rukopisi vrijedan izvor informacija vezanih uz političku, kulturnu i crkvenu povijest otoka Paga. U ovom radu izlažu se popisi gradskih vijećnika i plemićkih porodica. Jadran Kale piše o Dudićevu osiku, suhozidu u zaseoku Dudići, koji je služio za zajedničko okupljanje i razdvajanje ovaca svih mještana zaseoka. Autor apostrofira važnost ove građevine kao ključa za razumijevanje tadašnjega kulturnog krajobraza i njegove preobrazbe, a sve kako bi se očuvale tradicionalne vrijednosti.

U drugoj tematskoj cjelini razmatra se suvremena i povijesna toponomastička građa otoka Paga te se podastire jezična analiza.

U uvodnom poglavlju ove tematske cjeline objašnjava se metodologija kojom su se služili autori u samoj obradbi građe. Naglašava se da je prof. Oštarić bio ne samo inicijator obrađivanja i objavljivanja toponomastičke građe nego je tu građu i ustupio. Objašnjavaju se načini na koje je toponomastička građa raspoređena i kartografski prikazana te se daje opaska vezana uz sam leksik.

Prva tematska podcjelina zapravo je stožerni dio ove monografije, a to je suvremena toponomastička građa otoka Paga. Sastoji se od tekstualnoga i grafičkoga dijela. Toponimi su u tekstualnom dijelu podijeljeni i grupirani u sektore, a grupiranje je izvedeno izričito zbog tehničkih razloga. Svakom je toponimu (ima ih oko 3700)

dodijeljen broj u sektoru i njegov opis, odnosno značenje. Toponime je pregledala i akcentuirala Silvana Vranić. Grafički dio ove podcjeline predstavljaju toponomastičke karte koje je izradio Kristijan Juran. Na kartama su prikazani toponimima dodijeljeni brojevi radi lakšeg snalaženja, ali i čitljivosti same karte. Karte su u službi povezivanja toponima i prostora. Na kraju se nalazi i abecedno kazalo suvremenih toponima.

Druga tematska podcjelina vezana je uz povijesnu toponomastičku građu. Autori Branimir Brgles i Dunja Brozović Rončević povezuju toponime s povijesnim vrelima, s tim da je u radu dana tablica sa šestotinjak toponima (uz svaki toponim navodi se njegov povijesni toponimski lik, opis, datum u koji datira i relevantno povijesno vrelo), izvornost kojih je potvrđena u povijesnim dokumentima. Na kraju rada je i kartografski prikaz svih obrađenih toponima s njihovom izvornom inačicom. Josip Faričić prikupio je i obradio pedesetak kartografskih izvora na kojima je prikazan otok Pag. Ovisno o namjeni karte, veličini prikazanoga prostora, ali i opsegu znanja iz vremena izradbe karte, autor predstavlja i opisuje toponime koji se u većoj ili manjoj mjeri prikazuju na kartografskim izvorima. Rad je upotpunjen brojnim kvalitetno digitaliziranim isječcima povijesnih kartografskih prikaza paškoga područja.

U trećoj tematskoj podcjelini toponimi su jezično analizirani u četiri poglavlja. Slobodan Čače analizira predrimske i rimske toponime otoka Paga i objašnjava značenja toponima. Paške govore fonološki i morfološki obradila je Silvana Vranić. Autori Dunja Brozović Rončević, Ankica Čilaš Šimpraga i Domagoj Vidović zajednički obrazlažu suvremenu toponimiju otoka Paga. U radu su obrađena 3664 paška toponima, s tim da se u prvom dijelu rada iznosi tumačenje suvremenih paških ekonima i hodonima zabilježenih u sedam paških općina, a u drugom se dijelu iznosi značenjska, tj. semantičko-motivacijska, razrada toponima. U zadnjem poglavlju ove

tematske podcjeline Nikola Vuletić analizira romanske toponime na otoku Pagu.

Na samome kraju knjige nalazi se sažetak preveden na engleski, francuski, talijanski, španjolski i katalonski jezik.

Ovo opsežno djelo izvanredan je doprinos poznavanju bogata toponomastičkoga korpusa jednoga našeg otoka, ali i doprinos ukupnom poznavanju toponimije hrvatskoga jezika. Ovo je peta knjiga koja se bavi toponomastičkom problematikom hrvatskih otoka (do sada su objavljene knjige o toponimiji otoka Pašmana, Ugljana, Vrgade i Murtera). Ova grafički izvrsno oblikovana i kartografskim prikazima obogaćena knjiga ujedno je i poticaj znanstvenim istraživanjima toponimije ostalih hrvatskih otoka, ali i kopnenih dijelova države, pa je i primjer uspješne suradnje među stručnjacima različitih znanstvenih područja koji svoj znanstveno-istraživački rad ostvaruju u raznim institucijama, što je ujedno i dokaz multidisciplinarnе i međuinstitucionalne suradnje.

Nikola Šimunić